

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Jn Omnes Totivs Anni Dominicas Æstivas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica Secvnda Post Pentecosten.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56306)

Crocodylum veteres, velut inimicitiarum atque odii implacabilis symbolum, pingebant. atque hæc esse traditur ratio: quod, eum animal hoc dentes habeat acutissimos, & fauces quibus integros deuoret homines, lingua tamen careat. Leo quidem rugit, serpens sibilat, lupus ululat, crocodylus tamen omnes crudelitate superat. Hinc efficere volo, inimicum qui clinguis sit, non loquatur, non obuium alium saluet, omnium inimicorum deterrimum & pestilentissimum esse, ac verum crocodylum dici posse. Quam obrem, o serpentes, viperæ, & noui crocodyli, o corda iram ferentia, vindictamq; spirantia, ferro quoque & ære duriora, *dimittite, & demittimini.*

Agite igitur Christiani, caritatem induite, misericordiam exercete, crudelitatem animo deponite, placidos vos & benignos exhibere: de aliis temere nolite iudicare, iniurias condonate, inimicos diligite, & quidquid in vos ynquam admissum est, obliuionis tumulo inferte. Ille vehemens ac noxius ignis dicendus est, qui non modo quæ proxima sunt, sed & remota absumit & inuadit. Sic & ardens amor ille vocari debet, qui igne amicitia Christianæ, non amicos modo, qui nostris moribus & affectibus proximi sunt, sed etiam inimicos, a quibus nimium quantum remoti sumus, incendit. Omnes igitur pari amore complectamini, ac neminem odio prosequamini, atque ita omnes sanctæ misericordia partes expleueritis.

Tu vero o æterne Deus, hanc nobis virtutem elargire, quam tanto te enixius cõtendimus, quod ipse eiusdem auctor & fons sis. Atque huiusmodi modo sunt tempora, vt in solo cœlo eadem habitare, à terra autem exulare videatur: tu autem, quibus visum fuerit, quiq; se eadem dignos reddunt, eam communices. Obsecramus igitur omnes, vt eam nobis concedas, omnem barbariem crudelitatemque, furorem & iram, passionem illas tartareas, animarum tyrannos & carnifices eradicans: vt nimirum odio & vindicta seposita atque omnem sanguinolentiam exosi, iniurias remittamus, inimicos complectamur, omnemque offensam obli-

uionis tumulo condamus. Hæc scilicet sunt, quæ in misericordia schola docentur, misericordia inquam, virtutis illius regia, quæ homines Deo simillimos reddit, rectaque eos ad æternam beatitudinem ducit, ad quam perducere nos dignetur qui trinus in personis & vnus in substantia est D E V S. Amen.

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De ingrati animi vitio.
- II. Cœna cur magna dicta?
- III. De vitio excusationis.
- IV. De ematore bouum.
- V. De uxorato quid statuenndum.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos. LUC. 14.

FIGVRA.

Potens ille Perfarum rex Assuerus, qui *Esth. 1.* centum & viginti prouinciis ab India vsque ad Æthiopiam dominabatur, tertio regni sui anno lautissimum satrapis suis & optimatibus parauit conuiuium. Ita post primum legis naturalis, & secundum legis Moisaicæ annum euolutum, & tertio Legis Evangelicæ inchoato, regum Rex Christus tandem appulit, velut in tertio imperii sui anno, omnes mundi incolas, ad solenne beatitudinis epulum inuitaturus. Sub parabola cuiusdam eximia inuolucris primam inuitationem videre mihi videor, quam vobis hac concione proponere deereui, si Spiritus sancti opem, & Deiparæ Virginis suffragiũ postulauerimus, Angelicam salutationem eidem offerentes.

AVE MARIA.

Virtute & sanguinis nobilitate illustris I. Bernardus, natione Gallus, Ecclesiæque Doctor eximius, de ingratitude sermonem instituens, dicere solebat, nullum hac dati peccatum

ser. 2. de 7. misericor. Ingratitatum

cuo quã carum posse grauius, aut detestabilius; vt
detestanda pote quã & saluti vt plurimum aduersaretur, & quo nihil Deo magis displiceret. Audiamus verba, *Ingratitudo est gratia hostis, inimica salutis, quoniam nihil ita Deo displicet, quomodo in gratitudo.* Post Gallum in arenam descendat Italus, eloquentia & sanctitate quantum exultimo, haud multum inferior, Petrus Rauennas; *Nihil est, inquit, quod indignationem a deo prouocet Altissimi, sicut ingratitude: ipsa est malorum prouocatio, beneficiorum exanimatio, & meritorum exterminatio.* Hæc quidem à Christianis

In Epist. quadr.

At non inferior, mea quidem sententia, eiusdem vitii castigator culpatorque apud Ethnicos fuit Seneca Philosophus, cui ad Christianismum non nisi nomen defuisse traditur: dicebat quippe passim, ingratitude nem amoris vinculum dissoluere, concordiam euertere, omnemque necessitudinis & familiaritatis nexum discindere: *Per se, vt verba illius genuina afferamus, fugienda res est, ingratitude, quoniam nihil eque concordiam humani generis dissociat, ac destrahit, quam hoc vitium.*

An Moral.

Suum quoque huc symbolum conferens Plutarchus, ingrati serpentem, qui inter cetera animalia hominibus exosus esse solet, conferre non dubitauit, *serpentem alit, inquit, qui apud ingrati beneficium collocat.* Quidquid enim beneficii in viperam contuleris, non ideo naturam viperinam exuet, virus seponet, ac beneficii immemor est, amicitiaque apud illam perit: nec secus ingratus, vt pote, qui semper in eodem statu permanet, quoque amplioribus frequentioribusque beneficiis afficitur, quo & eadem minus animo voluit, benefactoris immemor, imo & in eundem sæpius insurgens. Quin & idem Plutarchus ingrati similem esse perhibuit mortuo, cui neque vox, neque sensus inest, cuique immota fatiscunt lumina; *Perinde facit, qui ingrato beneficium confert, ac si cadaver pretioso oblimat unguento.* Egregia profecto collatio: nam quemadmodum cadaver sensus omnis expertum est, motuque ac vita destitutum est; adeo vt qui ipsum pretioso malo barathro perungere niteretur, actum ageret, omnemque operam

Ibidem.

luderet; ad eundem plane modum ingratus velut exanimis, ad nulla beneficia, dona, siquaque amoris & benevolentia ab alio collata commouetur, imo eadem ne perferente quidem videtur; adeo vt quicumque in illum beneficis existit, oleum & operam perdat, nullamque compensationem sibi promittat.

Nobilis ille Philosophus Pythagoras, inter cetera, quæ suis proponere solebat, symbola, canit, ne quis sub rectum suum admittat hirundinem: quorum verborum ænigmate denotare voluit, hominum confortio & contubernio ingrati cuius typus hirundo, penitus excludendum. Hirundo namque tamen ad quadrimestre vel semestre nostris in laquearibus nidificauerit, garrigue nos suo interpellat, in salutato aulat hospite herog; nullum præter sordes & stercorea legarum relinquit. At non ita ciconia, quæ quamuis alio quotannis commigrent, & non nisi apud nos peregrinentur, quamdiu nostris in ædibus agunt, bufones, ranas, viperas, lacertas, quæ nocere forsitan possent, deuorant, atque adeo venenum omne infestum dispellere consueuerunt, hospiti hac ratione, nummorum loco quodammodo satisfactura. At nihil minus hirundo, genuinum ingratorum exemplar; hic enim post plurima in se collata beneficia, donaque sexcenta, amorem eximium declaratum, nos fugiunt, & de nullo minus quam de gratia referenda solliciti recedunt, exclamem igitur merito, O pestem & scelus detestandum!

Aliis etiam coloribus & noua ne dicam fuligine eandem depingit Bernardus, *Ingratitudo, inquit, inimica est anima, exanimatio meritorum virtutum a spersio, beneficiorum perditio, ventus urens fontem pretii exsiccat.* At parua quidem hæc, si quæ Sancta Scriptura volumina in eandem exonerant, dispiciamus. Quot Deus bone, inuectivas, quot minas videre est in ingratos? quoties de iisdem expostulat? quoties eosdem detestatur? quoties denique ingratos dignis in vtroque testamento supplicis legimus affectos? An non enim Angelum in libro Iudicium Israelitas ingratitude nis coarguentem videre est, atque

Pythagore
symbolum

Iudic. 2.

atque ita coarguentem, ut lacrymis præ con-
fusione obortis intrinsecus commoti sint?
Jacob Patriarcha Labanum ut ingratum su-
gillat, beneficiaque in illum & gregem vni-
uersum collata, verbis profecto efficacibus,
illi in memoriam reducens, hac cum oratio-
ne compellauit: *Per viginti annos in domo
tua seruiui tibi, quatuordecim pro filiabus, &
sex pro gregibus tuis, immutasti quoque merce-
dem meam decem vicibus: quis igitur gener
focerum ingratiorem expertus est, qui mer-
cedem mutando me toties circumuenisti,
ingratitude tamen tuam non immuta-
sti, aut exuisti. Carpitur quoque nimia illa
ingratitude præpositi pincernarum Pharaonis,
qui in Iosephum benefactorem ingra-
tus exiit, ut qui maxime: *Et tamen succedentibus prosperis præpositus pincernarum obli-
tus est interpretis sui. Neue etiam minus illa
Saulis regis, quam erga Davidem declara-
uit. At dici non potest, quam ingratus erga
Deum exstiterit rex Ieroboam: cum enim
solius Dei opera auxilioque è plebeio ad pur-
puram & solium Iudaicum esset euectus,
cornua erexit, superis bellum indixit, popu-
lum seduxit, diuinoque cultu proculcato,
ad vitulos aureos plebeculam inuitauit. Iu-
dæorum quoque peccata reprehendens, Deus,
Istæ verbis ingratitude eorum potissi-
mum notauit, filios, inquit, enutriui, & ipsi
spreuerunt me: cognouit bos possessorem, & as-
inus præsepe domini sui, Israel autem me non co-
gnouit.**

In nouo porro testamento, quam graua
in ingratos irrogantur supplicia? Matthæi 8.
seruus in conferuum insurgens, & proinde
ingratitude notatus, in tenebras relega-
tur exteriores: nonem quoque leprosis sani-
tati restituit, quod gratias verò Esculapio
Christo non agerent, ingratitude nota
inuitur. Apostolus denique Paulus inter
cetera, que in fine mundi ac temporibus no-
uissimis emerfura sunt flagitia, ingrati-
tudinem etiam enumerare non dubitauit. *Hoc
autem scito, inquit, quod in nouissimis diebus
instabunt tempora periculosa, & erunt homi-
nes seipso amantes, cupidi, elati, superbi, blas-
phemi, parentibus non obedientes, ingrati, sce-
lesti.* Longiori porro hoc exordio aduersus

Tom. 2. Pars Æstiuæ.

ingratos ingratitudeque concinnato v-
sus sum, quod hodiernum Euangelium in ea
potissimum versari materia videatur: tria si-
quidem nobis hominū genera velut in thea-
tro spectanda proponit, quæ ad magnam il-
lam cœnam inuitata, magno profecto in-
gratitude exemplo, venire noluerunt, &
nescio quibus curis distenti, quod adesse non
possent, sese excusant. Verba textus sunt
hæc, *Homo quidam fecit cœnam magnam, &
vocauit multos.* Porro verborum horum occa-
sione primo de cœnæ magnitudine, digni-
tate ac præstantia, deinde de vocatorum in-
gratitude acturus sum, ac duobus hisce
membris vniuersam Euangelii substantiam
comprehensurus.

II.

Euangelii
declaratio.

Primo igitur, antequam vela ventis laxe-
mus, notandum est; Christo Domino sab-
batho quodam in Principis Phariseorum a-
des cœnandi gratia inuitato, aliquem è simi-
discumbentibus, inter mensas, occasione
conuiuui cui intererant, dicere cœpisse, *Bea-
tus, qui manducabit panem in regno Dei: ac
tum vicissim horum verborum occasione
saluatorem confestim egregiam illam pa-
rabolam, qua magnitudinem cœnæ cæ-
lestis, liberalitatem & amorem inuitantis,
ad eandem admittendorum felicitatem, &
excludendorum infelicitatem declarauit, in
medium protulisse. Atque hæc est, Homo
quidam fecit cœnam magnam.*

Homo, qui luculentam hanc cœnam in-
struxit, patrem designat haud dubie cæle-
stem, qui iam inde ab omni æternitate æter-
nam nobis beatitudinem præparauit: atque
hoc ipsum verba Euangelii denorant, *Tunc
dicit rex, qui à dextris eius erunt; Venite, bene-
dixi patri mei, possidete paratum vobis regnum
à constitutione mundi.* Homo siquidem di-
citur, quod hominis creator sit; & cum ho-
mo omnium illius operum sit primum & mo-
excellensimum, & quodammodo omnium
conditorum miraculum, ipse in tanta rei si-
gnificationem, nomen hominis vltro si-
bi assumpit: homo quoque dicitur, quod
hominem cum primis diligit ac comple-
ctatur, & quoniam amor communia facit
amicorum omnia, hinc vult & hominem
de diuinis participare, & sibi hominis qua-
litas

K

litate ac nomen adaptare. Homo denique vocatur, quod filium vnigenitum hominem, hominum redimendorum gratia, induere voluerit; cumque filius patri diuinitate sit per omnia æqualis, simulque homo sit, & hominis gesserit insignia & characteres, Pater quidem profusus est, quantum ad diuinitatem, cum filio, similis quoque secundum humanitatem esse desiderat, eisdemque signari insignibus, eodem dici nomine. Merito hinc Euangelista scribit, *Homo quidam fecit cœnam magnam.*

Cœna hæc beatitudinem denotat.

Cur magna dicatur.

**Psal. 144.
Psal. 107.**

Porro magna hæc cœna, ex communis SS. Patrum sententia & expositione, æternam beatitudinem designare videtur, ad quam iam inde à Baptismi lauacro inuitati sumus, & quomodo inuitati? per vnica[m] Euangelii prædicationem, prout Dominus ex hoc mundo ad Patrem transcendens, Marci vlt. discipulis vnũ in locum congregatis iniunxit, *Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creatura.* Magna autem dicitur, primo quod qui eandem instruit & adornat, magnitudinis sit infinitæ teste Plalmographo, *Magnus Dominus, & magnitudinis eius non est finis.* & alio in loco; *Quis Deus magnus, sicut Deus noster, qui in altis habitat?* item: *Magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu eius sunt, & rex magnus super omnes Deos,* quibus omnibus testimoniis vnica DEI magnitudo, potentia, infinita maiestas, & admiranda denotatur.

Ioan. 4.

Deinde magna nuncupatur, quod nullis temporis terminis, nulloque xui spatio circumferibatur, vt quæ finem nesciat, semperque duratura sit, vnde Christus de aqua fontium æternorum, *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua salientis in vitam æternam.* Cœna igitur magna, appellari merito vita potest finis expers, beatitudinis infinitæ, & quæ in beatitudine æterna sit.

Cœnam magnam. Magna adhæc nominatur, vt ita à mundanorum cœnis conuiuiisque distinguatur, cum hæc breuia sint & quamprimum desinant. Etenim ipse mundus cœnas quidem instruit & epulas luculentas, sed præterquam quod breui mensæ

remoueantur & exigua in iisdem voluptatibus percipiatur, crudelitatem, sanguinem, feruituram, feritatemque spirant & propinant. Testis sit sanguinolentus ille Adonibezech, qui quoties mensæ accumberet, septuaginta reges diademate olim redimiti sub mensa illius catellorum instar, catenis innexi, ciborum reliquias fragmentaque colligebant, *Dixitque Adonibezech, Septuaginta Reges amputati manuum & pedum summatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias.* Mundi personam sustinet tyrannus hic, ille namque quoties epulas adornat, reges & principes & alia hominum genera sub mensa vincit & compedibus innexa habet, canum more eadem enutritiens, reliquiasque ciborum contentum obiectans. An non sub crudeli hæc mundi mensa filius ille prodigus, paternæ hæreditatis dilapidator, luteo ille gurgusticus, fame emoriebatur, & porcinis famelicum implere ventrem siliquis exoptabat? & tamen frustra, *nemo enim illi dabit.*

Quid? an non peccatores instar mancipiorum & seruorum sunt, sub mensa tyranni huius reptantes; cum terræ sordes & quilibet magnæ animi contentione summaque industria coaceruare nituntur, & facces, fraces & amurcas rerum inferiorum bibunt? Quid enim, quæso, est aurum, argentum, electrum, sericum, byssus vestesque holoternicæ & acuphyrgia pictæ, quam facces & terræ quisquiliæ, quibus tamen peccatores sese inebriant, saturant, & corrumpunt? Quod commodissime referri queat illud Plalmographi, *Veruntamen fex eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terra.* At huiusmodi missus in nostram non inferuntur cœnam.

Dicitur adhæc Magna, quod non nisi grandia & magnifica in illa apponantur fercula, quod gaudiis & iubilo redundet, quod omnis doloris nescia, quod curæ sollicitudinisque expers sit. At nihil huiusmodi conuiuia mundanorum præferunt, vt quæ semper doloribus, anxietatibus & remorsu condita sunt, & amaritudine velur aromatis singula fercula permixta. Inuitauit olim mundus Euan eiusque coniugem Ada.

Adamum in paradiso terrestri velut ad secundas mensas & bellaria, & cheu! in primo bolo, mali scilicet intoxicati, sibi suisque posteris exitium perniciemque inuenere. Aliud deinde epulum geniale filius Iob in fratris primogeniti ædibus instruxit; sed tantum abfuit, vt genio conuiuæ indulgerent, ac largioribus sese poculis peterent, aut aliquod solatium inuenirent, vt subito casu concidentibus ædibus, dolor vndique, & vndique mæror, gemitus, eularumque exaudirerur, conuiuæq; omnes ad manes nec opinantes descenderent. O cœnas nouas & inauditas! Sed audite & alias.

Inuitauit quoque olim in aula Pharaonis ad epulum solenne omnes Iosephi fratres, cumque non nisi voluptatem & latitiam spirarent, ecce tibi repente rerum mutari vices, & omnia luctu & gemitu personare: omnes enim vt fures, vincti in carcerem coniciuntur, Benjamin furti accusatur, rex causam eorum disceptari iubet, Ioseph actionem intonat, summus regni Præses iudicio prædicit, causæ caput est, quod aureum Principis scyphum clanculo surripuisse diceretur. Triste haud dubie conuiuium: sed ipsum quod iam narrabo, nequaquam ceder. Idem ille mango in aula Assueri Persarum Regis conuiuium aliud instruxit, prioribus numero & elegantia ferulorum non inferius, at tempore multo superius, quod ad aliquot menses extendit; & conuiuarum multitudine, ad quod nempe omnes regni Satrapæ & proceres inuitati sunt: at quanta amaritudo exiguæ voluptatæ permista! quam tenue gaudium, quam graue exitium! Vasthi Reginæ libellus datur repudii, diademate spoliatur, & in ordinem redigitur.

Aliud item conuiuium parat in aula Babylonici Monarcha Baltasaris, inuitat vniuersos regni proceres, Principes, & magnates, sed pro rerum vices! extrema gaudii luctus gaudii; risus speratur, at luctus subintrat; Princeps regni & cõuiuii caput mortuus à mensa auferitur! ô casum inopinatum! ô tragicam ac funestam catastrophem! Sed nemo mirerur, conuiuia sunt mundi, & cœnæ falsarii.

Alia profecto Dei cœna est, & longe dissimilis; ac præsertim magna illa beatitudinis æternæ cœna, beatis omnibus præparata, à qua omnis anxietas, luctus, tristitia, molestia, cura, amaritudoque exulet, est quam perenne gaudium, voluptas finiti nescia, delitiæ semper duraturæ stipant; & cuius fercula è dulcissimi constant & melita sunt: testatur id Psalter, dum ait, *Parasti Psal 67. in dulcedine tua pauperi Deus*; alio item loco, *Torrente voluptatû tuæ potabis eos*. Notate hic per transennam docti, voluptatem, quam cœna illa continet, torrenti comparari, tum quod è violentia quadam amoris in beatos cederiuerur; tum quod à summa diuinæ maiestatis essentia cum impetu descendat; tum vero vel maxime, quod per angustos beatarum animarum canales, exiguosque prædestinatorum tubulos delabatur. Hinc bene in Euangelio scriptum est, *Intra in gaudium Domini tui*, vt euident fiat, voluptatem instar abyssi esse, in quam absorbetur, quotquot in beatitudinem perueniunt, animæ.

Alia quadam metaphora gaudiorum illam immensitatem declarauit gentium Doctor Paulus, cum *æternam gloriæ pondus* eandem appelleret; perinde ac si dicere voluisset tantam tamque amplam voluptatem hanc esse tantiq; ponderis, vt anime ipsæ, nisi supernaturali quadam virtute sustollantur & in sublime librètur, eandem nequeant comprehendere: adeo vt nec hominum nec Angelorum linguæ eidem exponendæ sufficientiant. Vnde merito idem Apostolus: *Nec 2. Cor. 4. oculus vidit, nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se*. Id est, solus oculus videre, auris sola audire, solum cor in homine desiderare potest, tanta tamen beatitudinis illius immensitas est & magnitudo, vt hosce limites egrediatur: neque enim tanta oculorû viuacitas, neque tanta aurium subtilitas, nec deniq; tanta mentis capacitas, vt illius amplitudinem comprehendat: veruntamen, si oculos in res hæc inferiores coniciamus, argumento à minori ducto ad maius, facile ad cœlestium & sublimium ac præsertim voluptatis æternæ cognitionem, coniecturando perueniemus.

Simile.

Si quis aulam Principis alicuius ingres-
sus, & in eam profundius sese ingerens, ser-
uos & calones fursuris, attamen candidif-
simis, & saporis iucundissimi panibus, qui
immensam comedentibus voluptatem af-
ferrent, vesci cerneret; an non quamprimum
inde colligeret, panes de farina & polline cō-
fectos in solius Principis eiusque filiorum
mensam inferri solitos, infinite lapidos &
dulces esse? Ita de rebus mundi huius sub-
lunaris, cœlestis, qui beatitudine redundat,
respectu, vere affirmare possumus: si enim
voluptates mundanæ, quæ non nisi fursuræ
sunt, & facem terrenam redolent, & in ser-
uorum, lixarum, peccatorum, animalium
denique & brutorum usum reservatæ sunt,
tantam iucunditatem secum trahant, & tan-
topere delectent: quales, putatis, futuræ
sunt voluptates & oblectamenta lapidissi-
ma, quæ à diuinæ illius essentia fruitione
proficiuntur, & animabus sanctorum bea-
torumque communicantur. Merito igitur
homo cœnam magnam fecisse legitur.

In cœna
beatitudi-
nis mera
salubritas.

Hæc porro cœna, quod omnibus satis fa-
ciat, omnes æqualiter reficiat, vt nemo alteri
quasi minus refectus inuidere queat, me-
rito ob excellentiam, splendorem, dignita-
temque deprædicanda est: Sanctorum si-
quidem minimus tantum voluptatis perci-
pit, quantum Seraphinorum caput & pri-
nceps. Hinc Moses, huc habito forsân respec-
tu, Hebræos in solitudine Sinai, de colle-
ctione mannae dubios alloquitur, *Colligat
vnusquisque ex eo quantum sufficit, ad vescen-
dum, Gomer per singula capita.* Mirum profec-
to, eandem mensuram magnis sufficisse,
quæ minoribus, & minoribus non superfu-
isse, cum maioribus sat esset: & magis etiam
mirum vnâ eandemque voluptatem om-
nes eodem in cibo degustasse. Mystice cœle-
stem hic beatitudinem designari credide-
rim, Auditores, & manna illud æternum,
quod in cœlis in cœna beatitudinis cœlestis
depluit, plenam beatis voluptatem adferre,
nec vllum inuidiæ locum relinquere: & ean-
dem essentia huius immensæ mensuram,
omnibus omnino sanctis sufficere atque vnun-
quemque quantum sibi necesse visum fuerit,
Gomer scilicet in singula capita, colligere.

Exod. 16.

In epulo illo quod Ioseph fratribus in Ægypto parauit, exacta ætatis discumbentium
habita est ratio, ita vt primogeniti & ita
consequenter in capite mensæ recubuerint,
Et sederunt coram eo, teste S. Scriptura, *primo-
genitus iuxta primogenita sua, & minimus iuxta
atatem suam, & mirabantur non is sumptus
partibus, quas ab eo acceperunt.* Notate rem
miram & stupendam, illos scilicet, qui tan-
to prius fratrem odio prosequerantur, at-
que ex inuidia in mortem illius conspiraue-
runt; simul cum eo mensæ accumbentes,
omnem ex animo rancorem depoluisse, &
inuidiam, si quam prius conceperant, exu-
isse. Eadem simul opera hic designatur, in
magna illa gloria sempiternæ cœnæ, quam
verus Ioseph beatis aliquando exhibebit, om-
nem inuidiam seponendam: tanta quippe
cœnæ huius perfectio erit & eminentia, vt
vnus alterius eminentiori licet in gloria ver-
setur, non sit fortunæ inuisurus. An non igitur
merito legitur, *fecit cœnam magnam.*

Et vere magnam, tum ob rationes supe-
rius allegatas, tum vero quod in aula illa ige-
ntia, & sublimi cœlorum habitaculo, cuius
dignitatem ac splendorem hominum ne-
quit mens comprehendere, instituitur. Ve-
rum tamen vt imaginatione saltem ficta
rem intelligatis, proponite vobis ob ocu-
los regem, magnificum quoddam pala-
tium molientem, cui ad splendorem nihil
desset; quam excellens id futurum credi-
tis? at si omnes orbis Monarchæ ac Reges
in illius constructionem conspirarent, at si
deinde omnes orbis incolæ illud ipsum mo-
lissent; quam superbum & magnificum
id fore palatium credendum est. Si vero An-
gelorum aliquis in id opus operam suam
impenderat, non est dubium, quin maio-
rem ei decorem ac pulchritudinem adde-
ret; si autem iam vniuersæ Angelorum hie-
rarchiæ in ipsum incumbere; diuinitus
adhuc crediderim illud futurum. At si tan-
dem D E V S ipse opus hoc in se susciperet,
quale tandem palatium illud futurum puta-
tis? Cum igitur Deus ipse suis aulam cœle-
stem manibus, cœnæ huius celebrandæ gra-
tia, præpararit; quale opus esse arbitrami-
ni? quis illius splendorem pro dignitate
mente

Locus cœ-
næ eius di-
gnitatem
auget.

mente comprehendat? Sed hoc vnum animo fixum habeat ac certum, nihil eorum, quæ desiderari aut exoptari à quoquam queant, illic deesse. Hinc Pfalter amore inebriatus diuino & ad cæleste hocce domicilium anhelans, exclamat: *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & desit an mæna in atria Domini: in quibus homo facit cœnam magnam.*

Cœna porro appellatur & non prandium; quod hoc circa meridiem, illa vero circa vesperam ac diei terminum institui solet, postquam nullus deinde cibus sumi solet. Imprimis vero; vt designet, mundum suos ad prandia inuitare solere, sed incœnatos domum remittere: qui dum dies est, & ætatis quodammodo meridies, omni deliciarum apparatu illos excipit, ac circa vesperam & in mortis articulo, fame enectos abigit, & rubore suffatos & parum lætos dimittit. Atque hunc in modum mundi personam representans, loquitur Baruch Propheta; *Nutriui illos cum iucunditate, dimisi autem illos cum fletu & luctu.* Et apertius multo Propheta regius; *Conuersentur ad vesperam, & famem patientur vtranes.*

Leonides Atheniensium ductor, quadam tempestate suos ad fortiter pro patria pugnandum adhortatus, his illos, vt in Tusculanis Tullius prodidit, verbis compellat, *Prandeamus modo tamquam apud inferos cœnaturi.* His suos etiam verbis compellat mundus, eisq; tantummodo prandium proponit, ac deinde ad inferorum cœnam & subterranea regna transmittit. Testimonio id quoque suo confirmat Iob Prophetes, *Ducunt in bonis dies suos, Luculenter scilicet prandent, & in puniō ad inferna descendunt, incœnati dimittuntur, & fame emoriuntur.* Deus autem suis hic quidem prandium adornat, & post vitæ vesperam cœnam luculentiorē, iuxta Euangelicam parabolam, *Homo quidam fecit cœnam magnam, præparat.*

At ne hic eius substitit benevolentia, sed postquam epulum hoc solenne instituisse, mundum inuocauit multos, id est omnes: omnibus siquidem æternam beatitudinem offert, & ad vespæ cœnam num omnes vult saluos fieri. At diuersimo-

de nos vocat, & viis disparibus, hos per Angelos, illos per Prophetarum oracula, alios prædicatione Euangelica, alios institutione Pastorum, nonnullos instructione Doctorum, aliquos per gratias datas & beneficia allicit, quosdam per flagella & aduersitates compellit, plurimos inspirationibus intrinsecis & moribus ad pietatem tendentibus attrahit, multos deniq; miraculorum energia permouet. Quin & seruos & domesticos huc & illuc destinat, qui inuitent, & tergiversantes compellant: In lege naturæ emisit Patriarchas, in lege Mosaica Prophetas in lege denique Euangelica filium misit & Apostolos. Sed eheu! nullus inuitatorum cœnæ voluit interesse, omnes excusationes prætendunt, quas secunda hac concionis parte aperiam.

Et cœperunt omnes simul excusare. Nescio profecto, quam ratione pessima illa inter homines inualuerit consuetudo, semper vt reprehensi delicta excusando minuere conentur, & nunquam culpam velint agnoscere: à primo quidem generis humani parente nefaria illa consuetudo cepit initium, & ab illo in posteros continua successione transmissa est. ille siquidem à Deo interrogatus, cœnam præsumptione & audacia pomum verita ex arbore gustare non timuisset, tantum absuit, vt Deo peccatum confitens veniam rogaret, vt etiam friuola quadam excusatione palliarit, dicens: *Mulier quam dedisti mihi socram, ipsa dedit mihi & comedi.* Atq; eadem illa mulier, in quam maritus iam culpam coniecerat, rogata cur pomum comedis, præter rem respondit: *serpens decepit me.* Vide vt vterq; se excuset, atq; ad eorum imitationem omnes omnino homines: alius siquidem ait: *Caro me tentauit;* alius, dæmon fascinauit: hic cōsuetudini nefariæ delictum adscribit, ille fragilitatem naturæ culpatur: adeo vt nemo oculos quibus delicta perspiciant, videatur accepisse, omnes se integros vitæ credant, & vitis carere. In quo solidam illam Harpastem, de qua Seneca, imitamur; quæ amissis præsenio oculis, ductorem suum rogabat, aliò vt se deduceret, domum sibi illam obscuriorem videri. Eadem profus nostra stoliditas est ac demen,

beatitudinis inuitat.

Omnes peccatores excusant.

Seneca.

dementia, vt, cum consuetudine praua illigati teneamur, & quodammodo excæcati, nos ipsos & calamitatem nostram miseriam non agnoscamus; cumque terra scelerum & vitiorum fuligine infuscati simus, neminem nobis vitæ sanctimonia censeamus proponendum.

Nulla porro pestis hoc in mundo haberi potest capitalior, atque ideo Psalter, quo ab eadem tutus & immunis existat, maximo quo potest affectu Deum deprecatur: *Ne declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.* Et profecto ipsæ excusationes sunt verba malitiæ, & accusatio liberaque confessio verba virtutis. In quam rem egregiam depromam allegoriam. Primus mundi iniquissimus, primus quoque præuicator Adam, admisso iam crimine, in interiore paradysum sese conferens, & pudore sui erubescens, foliis ac ramusculis nuditatem velare incepit: atque ex eo tempore folia excusationis figura existit, qua peccatorum nostrorum nuditatem turpitudinemque conamur obtegere.

Excusatio
foliis com-
parata.
Iob. 41.

Item squa-
mis.

Iob Propheta vniuersam infandi tenebrarum Principis armaturam muniminaque delineans ait: *Corpus eius sicut scuta fustina, compactum squamis:* quo moralem loci huius sensum eruam, insinuare videtur, peccata, quæ a dæmone proficisci solent, non secus ac scuta ad excipiendos ictus, semper ad se defendendum parata esse: squamæ quippe excusationes sunt, quibus se peccator ad singula momenta defendit, ac velut innocentem propugnat, vt fecisse hodie comperiuntur, qui ad cœnam hanc fuerant inuitati.

Et ceperunt omnes simul excusare. O venianiam intolerabilem! & insensatos ac stolidos, qui cœnam hanc & mensam regiam fastiditis! Equis enim honor est, ad Principum conuiuia vocari? Aman testis huius rei futurus, qui solus ad Estheris reginæ conuiuium inuitatus, fortunam suam deprecabatur, seseque mortalium omnium viuere credebat felicissimum; vnde ait: *Regina Esther nullum alium vocauit ad conuiuium eum rege præter me.* Ipse quoque Dauid adole-

Mensa
principum
decubere
honorificum est.
Iob. 5.

scens Goliada prostrato, victoriis turpissimus & inflatus sese iactando dicebat: *Ecce Kalena 2. Reg. 20. da sunt crastina, & ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vesendum.* Idem quoque Dauid, postquam pastorem & opilionem exiisset, & ad regiam dignitatem euectus esset, Ionathæ filium Miphibosech in patris gratiâ beneficiis affecturus, dicebat: *faciens faciam 2. Reg. 9. tecum misericordiam propter Ionatham patrem tuum, & restitui tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes in mensa mea semper.* Eodem 2. Reg. 19. beneficio affectus & Berzellaium Galaaditen, in gratam benefactorum memoriâ, quæ fugiens & regno profugus ab eo iam olim receperat. Quin & Euilmerodach Babylo- 4. Reg. 17. niorem rex, regiam dignitatem in Ioachim rege Iuda, quem captiuum abduxerat, honoraturus, eundem mensæ socium esse voluit. Hinc igitur euidenter est, quanta laus sit ac gloria, quamque regium, Principum conuiuia dici: quantaque est contra castigationem & reprehensionem inuitati nostri digni sint, qui ad cœnam hanc luculentam vocati, venire neglexerunt, friuolis quibusdam negotiorum agendorum excusationibus prætextis: quas cum diligenter excussero, tria potissimum excusantium genera reperio.

Primus, arrogans quidam est ac superbus, diuitiis turgescens, ex vngue leonem, & ab hac se voce typhum agnosco: *Villam, inquit, emi, cœna est, & necesse habeo exire, & videre illam.* En Gigantem Pelion Ossæ imponentem, terminos ac limites dilatantem, villas & agros cœmentem, quo cœteris dominetur, & nulla aratro iugera relinquat. Ambitio scilicet turbo pestilens est, & cholica ventosa, quæ sexcentos dolores causatur & infinitis hominum cerebrum complet stoliditatibus: quæque in primis animas à cœli tramite deuiare, & ob friuolos nescio quos prætextus, æternæ beatitudinis præmium cogit contemnere. Testem hic luculentum habemus, qui ob villulam coemptam cœnæ splendidæ & ferculis refertæ interesse negligit.

Hinc notandum venit, tria potissimum vitiorum esse genera, quæ mundum nimium catorum quantum cõtaminent, & toti propemodum generi terrarum orbi dominentur; quæ Ioannes Apo- mundo stolis

stolus in scenam producit: *Omne*, inquit, *quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ, id est, detracta larua, luxuria, auaritia, & ambitio, tria inquam monstra terribissima, tres furie perniciosæ, quæ dura mundum diuexant tyrannide, & graui feruituris opprimunt iugo. Et quoniam tria illa peccata, velut fontes sunt & scaturigines, vnde reliqua omnia promanant, ac veluti capita & vertices; hinc tria quoque singularia animaduersionis exempla scriptura commemorat, quæ Deus edere voluit, vt terra hæc monstra ex hominum mentibus euelleret. Prima in celo peracta est, qua Angelorum superbiam & ambitionem castigauit; altera luxuriam tempore Noe vniuersali diluuiio perdidit: *Omnia enim caro corruerat viam suam.* Tertia in fine mundi in auaros exercitur: *tunc enim refrigescet charitas multorum, & pietatis viscera exaruerint, auaritia porro per omnia inualuerit. Tria quidem hæc peccata detestanda, & cane peius & angue fugienda; sed in primis superbia & ambitio.**

Existat in Deuteronomio decretum, quo omnes negotiis implicati militia proscribuntur: *Si quis est, inquit, homo, qui edificat domum nouam, & non dedicauit eam vadat, & reuertatur in domum suam: quis est homo qui despondit uxorem, & non accepit eam, vadat & reuertatur in terram suam? quis est homo formidolosus & corde pauidus? vadat & reuertatur in terram suam.* Militiæ species vita est Christiana, Auditores, à qua tria hominum genera velut inepta, & obfutura potius quam profutura reiciuntur: *Ædificantes: ecce ambitiosos amore inescati & sponfi: canales intelligo & libidinibus deditos: meticulosi & inertes: per quos auaros cupidisque designatos crediderim, qui numquam non metunt, ne quid ad vitam honeste, sordide potius, traducendam desit, & quibus noua possidendorum nummorum fitis, diu noctuque inquietis sollicitudinisque faces inicit, & leporinos timores incutit. At ambitiosus in primis ad cælestia spiritualiaque comparanda prorsus inepta est: vt qui hic pluri viliam, quam*

omnes in beatitudine cælesti habendas voluptates faciat. *Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam.* Notandum est hic obiter, à passione illum ambitionis teneri & quodammodo possideri, adeo vsui iuris minime sit, ab eadem cogatur, vrgeatur, & cælestia terrenis postponere compellatur.

Alter qui excusare se cupit, auarus est; Auarus à quin & loquela ipsum manifestum facit, *tu cœna se ga bonum, ait, emi quinque & eo probare illa, excusat. rogo te, habeme excusatum.* Post ambitionem, non est pestis capitalior nullumque viscus, ad animas derinendas, terrenisque affigendas, ne ad cælestia suspirent, tenacius auaritia. Et quemadmodum auum tegina aquila, si pedes constrictos habeat, aut pondere aliquo grauiori derineatur, in altum se librare, aut à terra sese nequit sustollere: ita spirituum omnium princeps anima, terrenarum semel rerum sollicitudinibus implicata, cuiusque mundanis irretita, exurgere nequit, neue ad æternæ gloria sublimitatem euolare. Quo collineans optime scripsit Augustinus, *Amor rerum terrenarum, viscus est spiritualium sanarum.*

Moses tubum ardentem, nec tamen ambustum videre cum veller, à Deo recedere iubetur, & non nisi solutis calceamentis, & nudis pedibus accedere, *Ne appropies huic, solue calceamentum de pedibus tuis; locus enim in quo stas, terra sancta est.* eximium in hoc præcepto mysterium latitatis doemur quippe omnes rerum mundanarum affectus exuere, & amorem terrenorum seponere, vt ita cordi diuini amoris furculos inferamus; & æternæ beatitudinis desiderium intrinsecus concipiamus soluenda prius sunt calceamenta sordida, atque amore terreno puluerulenta, quam cælestium rerum cogitatione saginari, & diuinorum contemplatione potiri valeamus; locus enim cælestis sanctus est, ac sanctimoniam requirit.

Quamprimum vt Samaritana mellita ac suaui Iesu verba audiuit, hydria apud puteum relicta, in urbem quæ celesterrime properauit, quo ciues suos de Messia in mundum aduentu certiores redderet, illiusque nomen per vrbem

Serm. 31. de verb. dom.

Exod. 3. Amor mundi amoris diuino contrarius.

Ioan. 4.

lem

beni divulgaret. Insigne profecto documentum, fœmineo licet in ludo proculum; quod docemur, amorem nostrum in caelestia & æterna tam efficacem esse debere, tantæque energiæ, ut illorū ergo omnes auaritiæ ambitionis ut hydriæ, rebus mūdānis, transitoriis & fugacibus reserata, protinus deserenda sint. Quamprimum enim ut caelestium mentionem fieri audis, aures pellacibus mundi cantilenis ocllude. Sed in allegoriis procedamus ulterius.

2 Reg. 5.

Giezi auri cupiditate astuans, ambitioneque qua sperabat se locupletem ab omnibus suspiciendum, turgens, nummulis quibusdam coactis, oliueta & vineas cum coemisset, Elisæi magistri sui gratia excidit, & albicante Naamanis lepra percussus fuit. Hinc colligere est eos, qui magna animi cōtentione, summoque studio diuiscere nituntur, & terrena ambiunt, Dei indignationem incurere, & eadem qua infideles, lepra & peccato infici, at lepra candida: nam quem admodum nix oculos candore suo perstringit, ut qua eundem sit videre viator nequeat; ita & cupiditas, & nimius erga terrena affectus animi oculos in tantum offuscet, ut nec cælum intueri, nec semitam, qua eodem deuenitur, videre queat.

Plau. de cupidit. diuit. Similitudines egræ.

Quin & alia sunt auaritiæ effecta; mentem namque deprauat, animos excæcat, & sapientissimos quosque dementat ac fascinat: & quod maximum stultitiæ argumentum, quicumque ab auaritia cruciatur, atque idolum hoc aureum supplex adorat, calamitatem in qua agit miser ignorat: ac se omnium credit mortalium sapientissimum: ut merito Plutarchus exclamet, O rem deplorandam! si quis ultra quam satis sit bibat aut comedat, & tamen satiari nequeat, medicos quamprimum consulit rei causam inuestigaturus, & quænam in glucei huius origo sit, quod genus morbi, certum si quis auro eoacertuando numquam satiatur, & quo plus asseruat, eo plus desideret, & inexplebili cupiditate laboret; non ideo peius se in animo habere credit, nec ceteris se deterior, sed qua est vesania prudentem, cordatum, ac sapientem esse existimat. O vesaniam helleboro curandam! Quemadmo-

dum hydropicis, & humorum copia repletis, nullas medici aquas, nulla humida præscribunt, ne aqua intercus crescat & humores inualecant, sed euacuationes, vomitus, purgationesque: ita quoque ut sua sorte contentus, auarus viuatur & tanto malo liberetur, stomachum calidis illis ac feruentibus affectibus euacuet, & animum in ordinatis desideris & cupiditatibus inexplebilibus purget oportet. Hinc bene mihi dixisse visus est Philotophorum princeps Plato cuidam congerendarum opum nimium studioso, *O improbe ne possidioni augenda studeas, sed minuenda cupiditati.* In quo sapienter sane Platonem consuluit, & alter stulte admodum respondit, & magna vesania fuit auari huius nostri, qui propter quinque bouum iuga æterna felicitate non renuit excidere.

Iuga bouum emi quinque & eo probare illa. Præaus hic & pestilens affectus adeo mentes excæcat & fascinat, ut mille eis cruciatus & infinita causetur tormenta, ac supplicii intolerabilibus afficiant. Israelitæ cum Pharaonica seruitute premerentur, per vniuersas Ægypti prouincias opere lateritio argillaque deferenda distinebantur; & cum pensum diuinum magno cum labore fatigationeque perfoluissent, flagellis etiam eorum terga conscribillabantur. Auari & quotquot sub mundi iugo ac tyrannide versantur, eam dem haud dubie fortunam subeunt, toto vitæ tempore possessionibus eoacertuandis incumbentes, aurumque quod non nili luteum & inane, cupiditate extimulante ambientes; at cum vitæ vespera aduenerit, post infinitos exantlatos labores & difficultates exhaustas, in operis mercedem, à demonibus, diuinæ iustitiæ ministris, flagellis subduntur, & omni suppliciorum genere excruciantur. Porro præclarus hic conceptus ex D. Ioannis Chrysostrami Narthecio depromptus est.

Ut autem & è nostra sagittam depromamus pharetra, iure meritoque dicere posse videor, auaritiæ veterem illam Pandoram esse, quæ sexcenta in mundum mala inuexit, mille tragicos produxit casus, & innumerabilem hominum multitudinem in perniciem & exitium pertraxit, Ipsa quippe

Stobæus ser. 2. art. 118.

IV.

Exod. 5.

Hom. 40.

in Mart. 1.

Auaritia

multorum

malorum

causa.

con-

consultrice stimulatricque Achan lapidatus est, Giezi lepra percussus, Ananias & Sapphira repentina morte perierunt, Iudas suspendio interiit, atque vt funestiora & magis horrenda referam, Paulus Diaconus memoriz prodidit, Tyrannum Stiliconem avaritiz nota infamem, à militibus suis obfessum vitam simul & caput perdidisse, quin & milites manum resectam, hastz suffixisse atque illudendo adstantibus inclamasse, *Date elemosynam homini avaritia insatiabilis.*

O passio & furia insatiabilis, & desiderium habendi inexplabile, quid non facere compellis eos, quos tu iugo premis? *Quid non mortaliz cogis pectora auri sacra famem?* Poeta appellat & merito. Nam vt pauperes, famelicos, & inopes, tristi incedere videas vultu, pallida obambulare facie, & maxie confectos suprema, luridos, tetricos, si ote contracta, oculisque liuidis; ita & avaros, exluccos, exsanguis, & gaudii inimicos. Pallidi quippe semper sunt & luridi, quod perpetua anxietate torqueantur, pecunia & thesauro semper metuant, ne forte fures clanculo surripiant. Quamobrem scite rogatus olim Diogenes, cur aurum palleret, respondit, quia multos habet insidiatores.

Ceterum fami comparari solet avaritia, quod avarus & cupidus semper esuriat, nulloque repleti queat auro, aut solida voluptate latari. Quamobrem bene Gregor. Nyssenus avaros doliis & ahenis obsoleis similes esse pronuntiauit, namque vt illa ob asfiduum & quotidianum vsum deteruntur & foraminibus paulatim implentur, adeo vt instar cribri Danaidum, integrum quantumuis Oceanum infundas, ne guttam continere queant; ita avarorum cor & desiderium adeo perforatum & tenue est, vt vniuersum totius orbis aurum nō sufficiat, vt compleatur. Multo vero ante tempore leuculis illos contulerat Psalmista, qui propter calorem naturalem, qui cuncta celerrime digerit, & semper æstuat, voraces sunt vt quæ maxime, vt quamuis obuia quæque deuorent, & semper in prædam inhient, semper tamen esuriant & præ fame rabiant: eo e-

Tom. 2. Pars Æstiva.

nim loco quo vulgata legit, *Diuites eguerunt & esurierunt*; Hebræi legunt, *Leones eguerunt & esurierunt*, & Paraphrasis Chaldaica, *Catuli leonum eguerunt & esurierunt*. Vt profecto leonini sunt avari, verum adeo intrinsecus æstuant, & naturæ tam aridæ, vt quamuis proximi bona deglutiant, obuia quæque deuorent, perpetua tamen fame esurieque emoriantur. Equidem, vt post tot illustres senatores meam quoque sententiam velut pedarius in medium proferam, à mulis eos & afinis non discrepare assero; hi enim quamuis cibariis & comætu in vsum aliorum onusti viam carpant, nihil inde commodi aut voluptatis habent, carduis, viticis, & scæno victitantes: ita ad oculum videmus, afinos illos avaros, auro & opibus onustos, sub diuitiarum sarcinis & ponderibus gementes, in summa tamen inopia vitam trahere, vestibus obsoletis vti, atque instar muli pecuniam & thesauros non in suum, sed in aliorum vsum, referuare.

Huc etiam percommode facit, quod quodam in loco refert Pierius Valerianus: fuisse nempe olim in littore maris Africi, haud procul à Scythia Maiori, inter Ægyptum & Lybiam, columnam, hominis figuram inscriptam habentem, cui à serpente læso, inextinguibili siti adurebantur fauces, hinc variæ circumquaque sculptæ erant mulieres, quæ sitim illam aqua restinguere conabantur, quædam enim aquam hauriebant, aliz ori eandem infundebant. Gemina hæc erat avari figura & imago, hunc enim mox vt pestilens illa avaritiz vipera mordit ac pupugit, sicut assidue, & nulla ratione, quamuis flumina & oceanum epotaret, ardorem potis est compescere. Ipsa est serpens, qui mordet & sitim inextinguibilem creat, atque ideo *diψias* à verbo Græco *diψias*, id est, sitio nomen inuenit: sed procedamus ulterius & furiz huius naturam indagemus.

Ipsa est vna phialarum illarum indignatione refertarum, quas Ioannes in Apocalypsi in terram effusas vidit. Audiuit ille siquidem vocem è templo, id est, cælo reboantem, quæ 7. Angelis præcipiebat, sep-

L

tem

tem phialas iræ Dei in terram effudit. Primus phialam in terram effudit, secundus in mare, tertius fluuios & fontes infecit, quartus in solem indignationem eiecit, quintus in thronum bestię insurrexit, sextus Euphratem fluuium corrupit, septimus denique vniuersam aeris regionem phiala sua infecit. Septem hæ phialæ percommode septem peccata repræsentant capitalia, & septima Auaritiam. Bene autem septimus Angelus virus suum per aera effudit, scribitur, id est, per auaritiam, quæ instar chamaeleontis, ex aere vivit, & diuitiis possessionibusque acquisitis vti frui nescit. Atque hinc ab Apostolo *idolorum seruitus* nuncupatur, nam vt idololatæ, teste Ioanne Chrylostomo, idola adorant, eaque præ reuerentia ne tangere quidem audent; ita & avarus aurum nummosque adorat, & præ reuerentia & cultu quo eandem prosequitur, ne contingere quidem audeat, solo recreatur aspectu, & sibi plaudit, simul ac nummos contemplantur in arca.

Gal. 5.

Quanto porro odio hocce Deus vitium prosequatur, dici cogitare nequit. Sed figura tem exponam. Quidquid super manus ambulat è quadrupedibus, in Leuitico vt immundum à mensa proferbitur: *Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus, qua incedunt quadrupedia, immundum erit.* Prima quidem fronte omnia hic quadrupedia velut immunda reiciuntur, omnes enim quatuor ad incedendum pedibus vtuntur; sed Dei mens fuit ea solum animantia repudiare, quæ manus habent ad humanas quam proxime accedentes, vt versæ & simiæ, quæ merito vt immundæ reiciuntur, quod monstruosum sit animalia manus hominum referre. Vt hinc porro mysticam eliciam significationem, avarum naturæ monstrum esse crediderim, qui manibus suis inambulet, & manibus ceu pedibus terram tangit; atque ideo immundus censendus, ac monstrum potius quam homo dicendus. Quænam enim immundities, oculos, manus, cor, animam denique totam in terram semper habere defixam.

Leuit. 11.

Huc etiam collimando, & in avaros in-

ueniendo. Ieremias tertium exclamat: *Terra, terra, audi sermonem Domini*, non semel sufficiebat dixisse, sed tertio ingeminat, primo quod avarus, ad instar reliquorum mortalium, è terra compactus & formatus sit. Deinde quod in terra vivat, super terram agat, omniaque eius delideria, studia, affectus terram spirent & redolcant: tertio denique quod breui in terram redigendus sit; atque vt de avaris eum singillatim loqui existimetis, mox subiungit: *Audi vocem Domini*, eo quod diuites & fenorem facientes voci diuinæ vt plurimum reluctari & aures occludere contuevere.

Clemens Alexandrinus locum illum Evangelii explanans: *Vulpes foueas habent, & Strom. volucres cæli nidus, filius autem hominum non in Luc. 9. habet, ubi caput suum reclinet*; per vulpes denotari credit diuites, sed avaros, *Hos*, inquit, *qui in effodiendis & infodiendis diuitibus versantur, homines prauos & plane terra filios vulpes Christus appellauit.* Bene profecto, arce namque & repositoria, quibus opes & thesaurum includunt, eorum foueæ sunt, habitacula & speluncæ. Atque hunc etiam locum exponens Bonauentura ait: *Beatus qui terronam foueam commutat in æternam aulam.* Quanta igitur avari nostri dementia & calamitas est, cum quinque boum parua æternæ beatitudinis diuitis præponere non veretur? Atque ita ad hanc redeo.

Saluator noster cum discipulis per Capharnaum in Galilæam transiturus, portorium (à Romanis exigi solitum ab iis, qui lacum Genesareth vel Tiberiadis nauigaturi conscenderent) rogatus, Petro mandauit, vt retia ad piscandum laxaret; hic igitur proiectis retibus piscem concludit, cuius in ore numisma reperit (verisimile potest esse ita Deum creando præuidisse) quod & in portorium & nauum persolucum est. Per piscem hunc Theophylactus significari credit hominem avarum, qui nihil corde fouet quam aurum, & præter opes nihil ore crepat.

Non est igitur mirandum, si avarus labore delectetur, de bobus loquatur, cœnæ interestesse renuat, cœlum fugiat, & ob nugas aliquas

Auarus
collatus
pisci, quæ
S. Petrus
eduxit.

aliquas terrestres & meras inanias beatitudinis gloriam vendat. Huc facit scitum illud Diogenis Cynici apophthegma. Hic enim cum nepotis cuiusdam, qui sua dilapidauerat, domum venalem cernebat, iocans ait, *Scisbam*, inquit, *propediam post vini crapulam, domum hanc euomendam*. Idipsum de auaro dicere quid verat? non esse profecto mirum, si is qui ab auaritia exeditur, & rerum terrenarum ardore astat, caelesti patrimonio pessumdato & profuso, ius omne quod in paternam illam & beatam domum (de qua legimus, *Gloria & diuitia in domo eius*) habet, venam exponat, repudiet & reiciat. Sed video longiori meditatione tædio vobis esse, quare finem hic faciam, & ad aliud vitium delabendo, parabolam & exitum deducam.

V. Tertius igitur, qui epulo huic caelesti renuit interesse, carnalis est, & libidinis mancipium; & verbis illius colligere licet, ait enim, *Vxorem duxi, & ideo non possum venire*. Vnde efficio, fieri non posse, ut qui amores confectatur, & muliebri detinetur lenocinio, caelestes inuitationes audire, deque beatitudine cogitare queat. Luxuria quippe & carnalia desideria euidentia & violentum impedimentum sunt, ac quodammodo tyrannicum, ne animæ ad sempiternæ gloriæ possessionem aspirent; quod probe perspectum habens Apostolici senatus vertex Petrus Christianos adhortatur, ne impuris mentem amoribus inquinent, dicens, *Abstinetes vos à carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam*. Aliunde etiam exclamat Augustinus: *Inter omnia certamina Christianorum, sola dura sunt praelia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria*.

Melius & elegantius meo iudicio, hoc aperit Hieronymus, *Grandis, inquit, virtus & sollicita diligentia superare quod natus sis, & in carne non carnaliter viuere, tecum pugnare quotidie, & inclusum hostem Argi centum oculis obseruare, dicere vult, quantum ipse quidem colligere exponendo queo, carnem & spiritum semper inter se digladiari & litigare, iura porro spiritus aduersus carnem & in carnis tribunali tueri & in-*

ter voluptates sperare caelestia sequi posse, arduum esse, molestum ac perdifficile. Hic porro quem cernimus amoribus se irretitum, liberare profiteretur aliis se rebus vacare non posse, aitq; qua est impudentia, *Vxorem duxi & ideo non possum venire*.

Quid? anne igitur matrimonium impedimentum est? anne libertati præiudicat? niui & aitate animas illaqueat ac turbat, ut se liberi colere in altum sustollere, aut sanctis rebus vacare nequeant? Plerumque sane quia & Amurao postolus Paulus cuius nostrum suadet, si haud paucis virtutis iter ingredi & spiritu colantur, do incumbere velimus, mulierem non tangere. Ipse vero supperaddo, vinculo illo, & duarum animarum in vnam carnem copula tam arcte coniugatos vinciri, ut libertatem amittant, ut saepenumero poenitentia, etiam paucis ab initio matrimonio diebus, & animi amanties sequatur. Docuit hoc me Socrates, qui interrogatus à discipulis, fatiusne esset matrimonio illigari, an vero libertate solita frui, similitudine quadam apposita respondit, *Quemadmodum pisciculi nondum nassa comprehensi, circumquaque natrant, omnique ratione concludi gestiunt; alii vero qui nassa inclusi sunt, in libertatem restitui, & enatare cuperent, sed nequeunt: ita vobiscum agitur, Adolescentes, liberi amoris pedicas vident, & impediti gestiunt, impediti vero expediri omnino ratione vellent; nam matrimonio contracto, & coniugii vinculo semel inito, omnes eodem dissolui cuperent, & sera sequitur poenitentia*.

Æmilius Paulus, referente Plutarcho, *Plutarch. cum ab vxore diuertere & soluere matrimonium vinculum vellet, omnesque cum consanguinei, proposita ob oculos vxoris venustate, generis nobilitate, parentum dignitate, familiæ splendore, simul & exposita infamiae nota, qua omnem in bellis partam gloriam, qua vbique terrarum notus erat, obscuraret, variisq; in contrarium adductis in medium argumentis, à proposito reuocarent, & mutuum amorem resuscitare conarentur; ostenso quem recenter induerat calceo aliud non dixit, Nemo vestrum quae me parte calcis premat, nouit, id ipse tantum*

perferentia; nam sæpe sæpius effecta rerum exteriori speciei non respondent, nec quidquid splendidum, aureum est; & naturam falsitatis sæpe coarguit species externa. Insinuare volebat, matrimonii vinculum sibi adeo molestum esse, magnarumque molestiarum & sollicitudinum causam, quæ nemini potius ac melius quam sibi ipsi cognita sint; nam quæ solutis rosæ videntur & mellea, coniugatis & vinculo matrimonii ligatis spinæ sunt & fellea.

S. Hieron.
li. 1. contra
Iouinian.

Cicero postquam Terentia suæ libellum repudiū dedisset, ab Hircio rogatus, ut sororem duceret; summam illi gratias egit dicens, fieri non posse, ut quis Philosophiæ simul & vxori operam det: amorem quippe & studia non bene conuenire, nec in eadem fede morari posse iudicabat. Si orator matrimonium Philosopho impedimento esse censebat, quo minus studiis & præceptis Philosophicis vacaret; maiori iure profecto dicemus, ipsum animam spirituales à perfectionis tramite retrahere. Est siquidem onus adeo graue ac molestum, ut totus sub eodem orbi fatiscat; vnde senarius ille Græcorum:

Μίσην ἡγαυίαν πείθειν ὀφείλοντο γυνή. Id est, *Onus malorum plenum ipsa est mulier*, sub quo plurimi succumbunt; & quotquot ipsum in humeros sustulerunt, ab eodem eximi & solui cuperent, adeo, ut quicumque vxorio vinculo & compede matrimoniali victus est, libertatem se suam amisisse merito conqueri queat.

Philemonis
apophthegma.

At melius, mea sententia, Comicus Philemon; qui non mirabatur, hominem semel in vita mare conscendere, quoniam omnes nouitatis audi sumus; at aliquem, cognito nauigantium periculo, denuo mare repetere, admiratione dignum iudicabat: atque ita non damnabat eum, qui semel matrimonium iniret, cum carnis impetus, naturæ ductus, & cæca rei ignorantia eodem nos compellant; sed prima vxore mortua, secundam ambire, & molestiarum sollicitudinumque mare denuo velle repetere vesaniam & amenciam meram censebat. Atque omnes hæ gentilium sententiæ alio non

tendant, quam ut hinc discamus, pertimescendas ac fugiendas esse matrimonii molestias iis, qui virtutibus ac spiritui colendo exornandoque incumbere satagunt. Testem habemus hic eum, qui ad cœnam agni vocatus, ob vnicam quam duxerat vxorem, venire se negauit posse. *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.*

Quid? si legitima vxor & ex sacramento matrimonii præscripto ducta, sponsum, quo minus cœnæ intersit, impediuit? quid concubinam facturam credendum, cuius occasione tot admittuntur flagitia? si sponsa sponsum ad facinus impellit, quid faciet pellex & meretrix? si casti amplexus maritales, & pudicus amor coniugalis virtutis iter obstruunt; an non potius illicita & impudica copula, & amplexus meretricii? Non inscite; meo quidem calculo, huc trahit S. Augustinus quod de Noe legimus in Genesi, propriam vitis & non alienam vino gustato illum inebriatum fuisse, ac nuditatem reuelasse. Quo signatum mystice voluit, si propria & legitima vxoris amor viros inebriat ac mente priuat, meretricios & alienos grauiori nos & euidentiori periculo exponere. An non Eua in gratia & perfectionis statu condita, viro suo Adæ ruina fuit: occasio, & sanctum illum innocentiam statum subuertit? Hoc vobis ob oculos ponite coniugati, simulque perpendite, quam grauis & molesta sarcina sit matrimonii: vxor quippe hic in causa est, quo minus cœnæ iux cœnæ intersit, nullamque aliam absentiam causam profert, quam vxorem, *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.*

O effeminatum & mollem! itane te vxorio vinculo stringi, ut quodammodo adores & colas? itane te carnem & mundum amplecti, ut cælestia amittas? pudeat hominem, in peccato seruire, & tyrannide illius premi, ita amoribus insecutum & illigatum viuere, ut mancipium ac seruus non liber esse videatur. Abimelech cum lapide à muliere è turri quadam sublimi percussus esset, seseque grauius vulneratum cerneret, armigerum aduocauit, aitque, *Euagina gladium tuum, & interfice me, ne forte dicatur, quod à famina interfectus sim.* Vtinam, vtinam, Christiani

ani virilem hunc animum induerent, se-
sequa in militia spiritus generosos ostende-
rent, puderetq; illos femina cadere manu,
id est, carnalibus desideriis, quæ sunt affe-
ctus vere muliebres & feminini, succubere!

David rex, qui ceteris in rebus genero-
sum & heroicum demonstrauerat animum,
in hac vna se ipso existit inferior: cum enim
Goliadas prostrasset, leonum fauces colli-
fisset, toties de hoste trophæa duxisset, vi-
ctoriam victoriæque insignia plurima re-
tulisset, femina succubuit; cuius illum
delicti tanta cepit pœnitentia ac pudor, vt
quoties in mentem adulterina illa veniret
copula, vberimas lachrymas gembundus
effunderet. Et sane Psalmo 48. peccata de-
plorans, conscientiamque excutiens, ac ra-
tionem Deo de tota vitæ serie reddendam
sibi ob oculos ponens, seipsum interrogat,

Psal. 48.

*Cur timebo in die mala? ac mox etiam re-
sponderet, Iniquitas calcanei mei circumdabit
me. Difficilis profecto locus & salebrosus,
nonnulli siquidem per iniquitatem hanc
calcanei finalem impœnitentiam, & pec-
cata in horam vsque mortis dilata intelli-
gunt. Alii vero traditionem, qua innocuum
Viriam hostibus prodidit, idque ex mente
modoque loquendi sacrarum literarum,
Qui misit mecum manum in paropsidem, le-
uauit contra me calcaneum; id est proditio-
nem. Nonnulli denique designari putant
illicitum cum Bethsabea concubitum atque
ita peccatum carnis, iniquitatem calcanei
nominari, adeo vt, ne hoc vnum præ ce-
teris delictum timorem, illi pudoremque
coram diuino tribunali sit incussurum ve-
reatur: calcanei porro iniquitatem nuncu-
pat; quod referentibus medicis, è calce
pedis vena quædam emanet, quæ sopitos
amoris igniculos & cupidinis fomites exsu-
scitet; & stimulos quodammodo inuito
subiciat. Quadrat huc aptissime fabula illa
Poetarum, qua Achillem ceteris in mem-
bris inuolabilem, à Paride in calce pedis
vulneratum produnt. Nihil porro aliud hic
denotarunt; quam eum; qui cetera vitæ cu-
piditatesque superauerat; magnaque animi
constantia pessum dederat; libidini tandem
victis manus dedisse, libidini inquam qua*

Matt. 26.
Qui ini-
quas cal-
canei ap-
pellecur
peccatum
luxuria.

Fabula
moraliter
composita.

bestias potius quam homines superari con-
ueniat. Et profecto carnalis hic, non homi-
nis instar, quem natura ad humanitatem ci-
uilitatemque efformauit, sed bestia more,
inuitanti respōdet; alius quippe duobus mo-
deste respōdentibus, excusariq; benigne vo-
lentibus, *Rogo te, habe me excusatum*, hic, ea
qua fuit impudentia & audacia, nullo inui-
tantis respectu habito, temere & prærupte,
bruti instar, ait, *Vxorem duxi, & ideo non pos-
sum venire*: id est, protinus hinc te protipe,
ne ve caput mihi obrundas, alia mihi incum-
bunt negotia, cœna tua grauiora, atque ita
venire nequeo, neque enim vxoris meæ pos-
sum commercium deserere.

Ex profecto ita se res habet; peccatum si-
quidem hoc homines in aliam naturam
commutat, & ex hominibus ratione prædi-
tis, bruta rationis expertia constituit: adeo
vt in illo scripturæ loco, vbi de Príncipe Si-
chem, Dina filia Iacob amore æstuantem, ait, *hominem
Simeon & Leui necauerunt Sichem*, Chryso-
stomus legat, & interpretetur, *fratres Dina
ne auerunt taurum*. Atque hoc non alia cre-
diderim ratione; quam vt Spiritus sanctus
nobis omnibus violentiam & impetum a-
moris, quo lasciuus ille princeps, instar fero-
cientis tauri, aut catulientis animalis, virgi-
nem rapuerat; & magna sui infamia & dede-
core tam enorme raptus facinus admiserat,
demonstraret.

Quam enorme vero & detestandum hoc
peccatum sit, quamq; terrum & infame
luxuriæ crimen, dici aut fingi nequit: equi-
dem sexta illi phiala, indignationum diui-
narum plenæ, quam sextus Angelus in ma-
gnum Euphratis fluium effudisse testatur
Apocalypsis, libens comparauero. Cete-
rum Euphrates per bene peccatum hoc desi-
gnat; tum quod instar rapidi & æstuantis
torrentis libido animas abripit & vorti-
cibus penitus immergat; tum vero quod
aqua dulces & fluuiales vera voluptatum
carnalium imago sine & typus. Prophe-
ta vero Iob ignem vorantem & peccatorum
omnium grauiissimum appellat: *Si deceptum
est*, inquit, *cor meum super muliere, & ad
ostium amici mei insidiatus sum, scortum ultra-
rimus sit vxor mea, & super ea incuruentur alii;*

Apo. 16.

Libido i-
gni colla-
ta.

Iob. 31.

hoc enim nefas est & iniquitas maxima; ignis est, & que ad perditionem deuorans & omnia eradicans genimina: verba autem postrema ex mente D. Hieronymi, ita sunt exponenda, Omnia bona virtutum deuorans, atq; vniuersa in homine sanctarum reru incrementa consumens.

Ephes. 6.

Hinc etiam Doctor gentium Apostolus, Epist. ad Ephesios tentationes luxuria, tela ignita & sagittas flammis imbutas appellat, *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere.* Per tela autem ignea S. Ioannes Chry-

Amor impudicus te lo igneo collatus.

ostomus inhonesta & impudica desideria interpretatur, D. Thomas Aquinas concupiscentiam deprauatam: non immerito vero tentationes ad libidinem sagittas ardentibus comparantur; primo quod corpus simul & animam inflament & succendant. Secundo, quod sicut ignis, si quem forte locum corripuit, per vicina quæque bacchatur & inualefcit; non secus etiam flamma libidinis, cum semel in anima excitari cœpit, quamprimum omne robur hominis consumat & perurat, & ab vno peccato in aliud trahat, quemadmodum incendium ab vna domo in aliam delabitur. Tertio, sicut parua scintilla contemptra magnum sæpenuero suscitatur incendium, quo plures interdum domus corripuntur, sic & minima peccati huius tentatio nisi quamprimum obstaculum obiciatur, magnas in animo libidinosi flammæ ardoreque solet excitare. Atque hoc ipsum est, quod tantopere Propheta Iob metuebat, dum de se testatur: *Peperi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Nōtent hoc Veneris illi sacrificuli, & cupidinis mancipia, vt sanctus ille vir firmiter in animo, non dico, non agere, non conuersari, non loqui cum mulieribus, sed ne cogitare quidem stauerit.

Iob. 31.

Libido, vt allegorice etiam quid afferam, est crudelis & ferox illa bellua, quam Daniel Propheta nobis describit, carniuora corporum plurimorum vastatrix, adolecentium ruina, mulierum pestis & perniciēs, *Eccē, inquit, bestia similis vrsō in parte stetit, & tres ordines erant, in ore eius, & in dentibus eius, & sic dicebat ei, Surge, comede carnes plu-*

Dan. 7.

rimas. Vera hæc imago & figura luxuriæ est, Libido col vt quæ similis sit vrsō, nam vt ille melle delata bestia lectatur, & fauis alueariisque semper insuportaco-

diatur; sic ipsa luxuria non nisi dulcedinem, sã, quam voluptates, delicias. cōlectatur; carnis plurimum deuorat, quod vsque ad ossa carnalium & libidinosos vt plurimum exedat & emedullet; tres quoque dentium series habet, vt quæ pueros, viros & senes perdat & destruat, omniaq; ætatis homines eneruet.

Ipsa ingenium offuscatur, ac densissimas tenebras: nubes animis obicit. Hinc Theologorum decus Aquinas quodam in loco ait, ingenii stuporem caliginemque primigeniam libidinis filiam esse, ac primum vulnus quod pellex illa Circe animabus infligit. Ex plurimorum Rabbiorum sententia Sampson Hebraice significat *Soleus*: quis obscuro, solis huius lumen extinxit? quis faciem illam lucidam obscurauit? quis Sampsoni oculos eruit? quis excæcauit? vnica meretrix Dalila, quam perdit deperibat. Bene propterea Rustico suo consuluisse, mihi visus est Hieronymus, dum ad eum scribens ait, *famina nomen tuum nouerint, vultum tuum nesciant.*

At non dum hic finis. Plura sunt haud dubie libidinis effecta, hominis naturam deprauat, itaque corpus simul & animam destruit, vt huic non nisi ossa & cadauer, illi solam hominis relinquat imaginem. Et licet de omnibus omnino peccatoribus illud Psalmistæ dici queat, *In imagine pertransit homo,* quod peccator præter solam hominis imaginem & formam, vix aliquid in se hominis contineat; tamen de carnalibus & libidinosi hoc potissimum dici potest: nam iniis, sola imagine hominis excepta, cetera bestia sunt. Atque huc respexit magnus Patriarcha Iacob in vltimo vitæ articulo constitutus, cum filium primogenitum Ruben, hoc nomine infamem, castigauit, *Effusus es sicut aqua, ne crescas, quia ascendisti cubile patris tui.* Verbum vbi vulgata habet, *ne crescas*, alia lectio habet, *ne ascendas*: quo & Chaldæus interpres collimauit, *Quod huic Ruben, inquit, quia natu maior erat, summum sacerdotium, regnum ac maioratus debebatur, sed propter sensualem turpitudinem*

Solam hominis imaginem gine libido relinquit.

Psal. 138.

animam ea omnia auersi; tribus enim Leui summum sacerdotium nacta est, Iudas sceptrum possedit, & maioratus ius Iosepho delatum. Adeo ut propter hocce peccatum non solum ius primogenituræ & maioratus honos, sed ratio & ingenium adhæc amittantur, iudicium pereat, & homo non nisi ymbra & imago quædam phantastica hominis maneat, atque instar statuæ sensus expers. Hinc ubi legimus vulgo in Psalmis, *Coagulatum est sicut lac cor eorum*, carnalium nempe, alii legunt, *Incrassatum est velut adeps cor meum*. Sensus autem est huiusmodi, cor habent stupidum, obtusum, pingue, brutorum instar, quod semper voluptatibus terrenis & cogitationibus brutilib. pascunt. Hinc D. Thomas in summa, libidinem matrem esse ait, quæ plurimas easque perniciosas genuerit filias, cæcitatem mentis, imprudentiam, odium Dei, præcipitantiam, inconstantiam, amorem proprium, nimium erga terrena affectum, desperationem denique perpetuam. filiam primogenitam insinuauit Psalmographus, cum ait *supercecidit ignis*, libidinis scilicet, *ideo non viderunt solem*, nec lucidissima quæque intueri potuerunt.

Ipsa denique libido vinculum adeo forte est, animæque tam arcte constringit, ut difficulter ad modum sese expedire queant, qui semel impediti ab illo fuerint. Hinc diuina sapientia in Proverbiis de muliere lasciuia & impudica loquens ait, *Inclinata est ad mortem domus eius, & ad inferos genitum eius, omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vite*. O verba hortendæ & metum incutientia! dicere siquidem vult, Quamuis è peccatis omnibus, cum semel hominem in eadem delabi contigerit, difficile sit emergere, sibi que ipse persuadere possit, tot esse syrtis & abyssi, è quibus peccatores egredi & emergere, nisi infinita Deus misericordia præueniat & opem ferat, nequeant; libidinis tamen peccatum tenacius & pestilentius esse, & difficulter ad modum carnalem in salutis viam redire; maioraque hic quam in ceteris sceleribus conuersionis impedimenta occurrere. Testis sit hic, de quo modo loquimur, qui quod vnicam vxorem duxerit,

liberum se amisisse arbitrium, sui que se iuris non esse, confiteatur, *Vxorem duxi, & ideo non possum venire*.

Libido igitur & fornicatio inter grauissima referri peccata, cuius dedecus grauitatemque veteres perspectam habentes, quod iuuentutem à terra hac peste auerterent, eos quasi detestandos, fugiendos & infames, sicut quodam exteriori norauerunt; adeo ut in bene institutis rebus publicis, fornicantium frontibus, literis grandiusculis in aurea vel argentea lamina exaratum, nomen proprium affigeretur, ut omnes hocce malum fugerent, quod extremam vrbibus adferre perniciem queat. Euidens rei huiusce exemplum in Apocalypsi legimus, in meretrice illa magna & nobili purpura & cocco circumdata, gemmis & auro nitente, nomēque literis maioribus inscriptum in frontegestante, *Babylon magna mater fornicationum*. Tertullianus porro lib. de pudicitia epigraphas has, *in titulo voluptatu nuncupat*.

Ipse quoque Deus mirum in modum infandum hocce crimen detestatur, simulque cupit, ut non re ipsa modo, sed mente etiam cogitationeque abhorreamus. Israelitæ, postquam duodecim milium exercitu, Madianitas fugassent & fudissent, non prius tamen Moleita statuente, laudem præconiumve aut prædam nacti sunt, quam omnes eorum mulieres & pueros, exceptis virginibus, interfecissent. Ecce decretum, *Ita ait Moyses principibus exercitus, tribunis & centurionibus, qui venerant de bello, ait, Cur feminas reseruastis? nonne iste sunt, quæ deciperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, & prauaricari vos fecerunt in Dominum: ergo cuncta interficite*. Dupliciter locus, hic quantum ad sensum allegoricum, intelligi potest. Primo, nullum illos in cælesti habitaculo triumphum promereri, qui viros & non feminas iugulant; id est, qui superbiam quidem edomant, auaritiam prosterunt inuidiam & iram restenant, homicidio abstinere, furtum vitant, aliaque peccata, quæ virilia videntur, debellantur; at libidinem, carnis delicias, voluptates corporis, sensualesque

Libidinosorum frontibus nominem proprium inscribentur.

Apocal. 17.

Num. 31.

Duplex loci præcedentis expositio.

Tria peccati genera

cupiditates, quæ ad luxuriam referri videntur, non interficiunt. Secundo, tria esse peccatorum genera, quædam ex mera malitia & iniustitia committuntur, quæ proinde gravia sunt & enormia, qualia sunt homicidia, latrocinia, incestus, sacrilegia, atque illa per viros designantur: alia vero infirmitati adscribenda sunt, ut delectationes sensus, desideria inordinata, passiones intrinsecæ; atque hæc feminina peccata dicuntur: tertii generis sunt, quæ ad ignorantiam spectant, atque horum typus sunt pueri. Multi quidem exterius virtute præditi videantur, quod viros, id est, graviora peccata deleant & proficient, sed feminas simul & pueros, peccata infirmitatis & ignorantia, vivere sinunt, à propriis enim passionibus superari se patiuntur. Igitur quemadmodam ii, qui Madianitas bella superaverant & interfecerant, non laudem prius meruerunt, quam Madianitides & earum pueros delevisent: ita magnus ille Deus eximiam æternæ gloriæ mercedem dare non solet illis, qui maiora crimina, id est, malitiæ pessumdant, nisi & peccata infirmitatis quorum figura mulieres; & ignorantia quæ pueri designant, eadem opera iugulent.

Peroratio.

Eia igitur, Auditores, ne diutius his immorer, ambitionem deponite, avaritiam exuite, libidinem & carnem pessumdate, atque ad æternæ beatitudinis cœnam properate. Homo qui ipsam præparavit, Christus est; vos vero invitati; equidem servus sum ad vos invitandos destinatus; festinate igitur adesse; excusationes nolite prætere, ne pater ille familias indignatus, nuncios, id est, concionatores & Evangelii sui præcones, ad ultimos mundi cardines, & ad Antipodas usque, (sunt hi namque exitus viarum & sepes) destinet, qui cæcos, & claudos, & debiles, aliosque innumeros, id est, Sinenses, Iapones, Brasilios, Indos, atque alias gentes & numero infinitas, & feritate barbaras, ad cœlestem illam cœnam cogant.

At quoniam tu clemētissime Deus ad maiestatis tuæ gloriam, & amorem quo homines prosequeris demonstrandum, magnam illam æternæ beatitudinis cœnam, in qua sempiterna voluptate animas reficeret, ad-

ornaris; & epulum illud solenne, quod cœnæ nomine ideo vocatum est, quod ultima sit refectio, in felicitatem & gaudium nostrum, ad vitam, velut dici, terminum reservatas præparatis, epulum inquam ad quod iam inde à pueritiæ aurora, ad senectutis vesperam, tot invitationum generibus, afflictionibus, miraculis, aliisque infinitis nos modis, invitare non desinis: fac obsecro, ut invitationes hæc non sint frustra, nec easdem surdis auribus excipiamus, neve imitemur stolidos illos & temerarios, quos Evangelium depingit: ne inquam ambitio, autilis, desideriaque carnalia, tam præclaram nobis è manibus occasionem sortemque excutiant: ne ob villam magna illa civitate, cœlesti inquam Ierusalem frustreremur; ne propter boum iuga quinque, & arationem illam angustam, patētes illos cœli agros, quorum fines metiri, cuiusque termini arari nequeunt; denique ne ob nimium erga vnicam mulierem affectum, amorem ac benevolentiam filia illius cœlestis, beatitudinis inquam sempiternæ, ad quam nos Pater simul ac Filius, cum Spiritu sancto pariter deducant, amittamus.

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. Detractores veras esse pessimas.
- II. Quod Salvator & calumniator sint opposita.
- III. Fugientes esse detractores ut pestis.
- IV. Quod benignitas adversus maledicos sit opponenda.
- V. Cur benignissimus Iesus perditos quæsitum veniat.

Erant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores, ut audirent illum. Luc. 15.

FIGVRA.

Legimus in Numeris, Mariam & Aarōnem, detractionibus & occultæ maledicentiæ assuetos, simul in fratrem Moysen in-